

העולם היהודי חייב לדחות את גישת ה-DEI

17.01.2024 | written by להב הרקוב

מסרים עיקריים

- מחלקות ה-DEI (ראשי תיבות של גיוון, שוויון והכלה) הן הזרוע המבצעת של אידאולוגיה שהולכת וצוברת תאוצה במוסדות החינוך וההשכלה הגבוהה האמריקניים ובעולם העסקים, אשר מצמצמת אנשים לקבוצות זהות המבוססות על מאפיינים מולדים ומחלקת אותם למעמדות מדכאים ומדוכאים.
- יהודים אינם מתאימים לקווי החלוקה של אידאולוגיה זו, וכתוצאה מכך מסווגים בלית ברירה ובאופן שגוי כ"לבנים". המשמעות היא שהצלחות של יהודים נתפסות באופן בלתי נמנע כקנוניה לדיכוי המקופחים, בדומה למליצות האנטישמיות הקלאסיות.
- עליית האנטישמיות בקמפוסים של אוניברסיטאות ומכללות ובתאגידים גדולים, לצד חוסר היכולת או חוסר הרצון של ההנהלות להגיב ביעילות לתקריות כאלה, מדגישים את הצורך של היהודים לנתק את עצמם מהקטלוג של DEI.
- ארגונים יהודיים, יחידים, ותומכי העם היהודי צריכים לסרב לשתף פעולה עם DEI, בדיבור או במעשה, ולמשוך את המימון או להפסיק צורות אחרות של שיתופי פעולה עם מוסדות המחייבים ליישם DEI, או אשר מקדמים את האידאולוגיה שעומדת ביסודה.

לאחר הטבח של ה-7 באוקטובר התרבו ההפגנות האנטי-ישראליות באוניברסיטאות ובערים במדינות המערב, והן כללו חגיגות על מתקפת חמאס כ"דה-קולוניזציה" וקריאות של סיסמאות המעודדות רצח עם כמו "מהנהר עד הים, פלסטין תהיה חופשית", או "יש לנקוט את כל האמצעים" (להילחם בישראל). כאשר נשיאות של שלוש מהאוניברסיטאות הנחשבות ביותר בעולם לא הצליחו לומר בפירוש שהקריאה לרצח העם היהודי היא הפרה של הקוד האתי בקמפוסים שלהן, עורר הדבר זעזוע רב בישראל, וכן בקהילות יהודיות אמריקניות וברחבי העולם.

הזעזוע הזה הוא תוצאה של שני גורמים: הראשון הוא הציפייה שכל אדם מוסרי צריך להתנגד באופן ברור ונחרץ לקריאות לרצח עם. שנית, חוסר הנכונות מצד הנשיאות של האוניברסיטאות הללו בפרט להגדיר קריאות לרצח עם של יהודים כהטרדה שאיננה קבילה היא צבועה ומדאיגה במיוחד, לאור העובדה שהקמפוסים של מכללות בצפון אמריקה הפכו למקומות שמקדשים רגישות-יתר, או מה שהפסיכולוג החברתי ג'ונתן היידט מכנה "סייפטיזם" (safetyism). סטודנטים בקמפוסים כאלה יצאו במחאות נגד אורז שאינו מבושל דיו כפגיעה בכבודם של סטודנטים יפנים, וביטלו שיעורי יוגה בגלל "ניכוס תרבותי". בזמן שתופעות של "מיקרו-אגרסיה" מטופלות במהירות, מדוע מקרו-אגרסיה בוטה נגד יהודים בקמפוסים נתפסת כ"החלטה תלוית-

האידאולוגיה שמושמת בעקבות DEI

לתשובה לשאלה שלעיל יש שמות רבים: המבקרים לרוב מכנים אותה "ווק" (woke) או "תאוריה ביקורתית של הגזע", בעוד שחסידיה נוטים להעדיף את המונחים "צדק חברתי" או אפילו, בפשטות, "פרוגרסיביות". ספרים שלמים נכתבו על האידאולוגיה הזו, שקשה להגדירה בין היתר משום שמאמיניה מסרבים, למרבה הנוחות, לאמץ הצעות שמגדירות אותה במדויק. הסופר תומס צ'טרטון וויליאמס מסביר שהמונח "ווק" כולל:

שילוב בין דאגות לצדק חברתי ומבט דיסקורסיבי, שהצליחו מאוד להשפיע על קבלת החלטות ארגוניות² לסווג אנשים לקבוצות זהות מופשטות, שממוקמות על הספקטרום שנע בין פריבילגיות ודחיקה לשוליים³ הרעיון שפטריארכיה, עליונות גזעית לבנה, טרנספוביה, הומופוביה, אסאלמופוביה ותחלואות דומות אחרות ספוגות עמוקות במציאות חיינו, וכי הטוב הנעלה צריך לחשוף אותן ולהתנגד להן⁴ כל אלה הם להבנתי מרכיב מרכזי בתפיסת ה'ווק', כפי שמצדדיה ומבקריה מבינים אותה.

אחרי שמתקיים מיון כזה, כתב נתן שרנסקי באחרונה במאמר שפרסם, האידאולוגיה הזאת:

אינה אומדת את הערך המוסרי של פעולה לפי תוכנה, אלא בהתבסס על זהות הסוכן; היא אינה שואלת 'האם זה נכון?', אלא 'האם זה עוזר למעמד המדוכא?'. גרוע מכך, אם פעולה נתפסת כמסייעת למדוכאים, יש בכך להצדיק את הפרת הזכויות הבסיסיות ביותר של מי שנחשבים כמדכאים שלהם, כולל חופש הביטוי שלהם וביטחונם הפיזי.

במילים פשוטות, במקום יכולות אישיות ומתן הזדמנות ללא משוא פנים ביחס לצבע העור, ערכים שהיו מרכזיים לליברליזם האמריקני, אידאולוגיה זו של השמאל היא סוג של פוליטיקת זהויות שמסוגלת אנשים לפי גזע, גזרת הנחות מרחיקות לכת עליהם על בסיס זה, ומדרגת אותם לפי רמת דיכוי. הרעיונות על עוצמה וגזע מתבססים על ההבנה האמריקנית של המושגים הללו גם כאשר הם מיוצאים למדינות אחרות, שהמציאות בהן שונה מאוד מזו שבארה"ב. לפי אמות המידה של האידאולוגיה הזו, ככל שמישהו נחשב מדוכא יותר כך הוא נעלה יותר מוסרית, ולכן הוא ראוי לסיוע ולברית.

ברית עם מישהו, בהקשר זה, אין משמעותה להבטיח שמגרש המשחקים יהיה שוויוני כדי שכולם יעמדו בנקודת פתיחה הוגנת. לפי האידאולוגיה הזאת, תוצאות שונות הן סימן לגזענות. כאשר הוא מתורגם למציאות, הרעיון הוא לייצר אפליה מכוונת נגד צד אחד ולהעדיף אחרים בהתאם למאפייניהם המולדים.

אידאולוגיה זו נלמדת בדרכים שונות במוסדות החינוך, מהגיל הרך ועד לאוניברסיטה. הזרוע הביצועית שלה⁵ כלומר, האופן שבו היא מתורגמת לפעולה בהנהלות מוסדות החינוך והעולם

העסקי ² נקראת "גיוון, שוויון והכלה" (Diversity, Equity and Inclusion), או DEI. כך למשל, כפי שכותבת חברת הייעוץ העסקי הגדולה מקינזי באתר האינטרנט שלה, DEI "משמש לתיאור שלושה ערכים שארגונים רבים שואפים להטמיע בשביל לענות על צורכי כל תחומי החיים³ חברות שהן מגוונות, מכילות ושוויוניות יכולות להגיב טוב יותר לאתגרים, לגייס כישרונות בכירים ולתת מענה לצרכים של סוגי לקוחות שונים".

התיאור הזה נשמע לא מזיק, לכאורה, אך בפועל מביטים מומחי ה-DEI על האוכלוסיות השונות דרך זווית ראייה קולקטיבית המתבססת על מאפיינים בלתי ניתנים לשינוי, שנעים על הסקאלה של מדוכאים ומדכאים. במצב כזה, המושג "שוויון" אינו שווה ערך לשוויון הזדמנויות.

היישום של DEI, בדרך כלל, הוא לראות את המעמד המדוכא כזכאי ליתרונות רבים יותר, כמו למשל הורדת אמות המידה של שיעורי מתמטיקה, אשר נחשבים גזעניים אם מספר קטן יותר של תלמידים שחורים מצליחים בהם, או כנזכר לעיל, למשטור של "מיקרו-אגרסיות". בתרגילים ושיעורים של DEI, שלעיתים הם בגדר חובה, העובדים, התלמידים ואפילו הורי התלמידים נדרשים או מתבקשים להתארגן ב"קבוצות זיקה" לפי גזעם. מצדדי האידאולוגיה אומרים שמצב זה יוצר מרחב בטוח לדון בו בסוגיות הקשורות לזהות, בעוד שמתנגדיה טוענים שזו צורה חדשה של הפרדה גזעית, שבמסגרתה תלמידים לבנים עוברים "שיימינג" ותלמידים שחורים לומדים שהם קורבנות.

יהודים אינם מתאימים למשבצות של DEI?

היכן משתלבים היהודים ברעיונות הללו? הם אינם מתאימים להם. בסקר CAPS-Haris החודשי של אוניברסיטת הרווארד מדצמבר 2023 נמצא ששני שלישים מהנשאלים שגילם 18-24 מאמינים שככלל יהודים נמנים עם הצד המדכא, אם כי 73 אחוזים מכלל המשיבים בכל הגילאים ציינו כי טענה זו שגויה.

יהודים אינם מתאימים לקטגוריות השטחיות של DEI - יהודים ישראלים מתאימים לכך אף פחות מיהודים אמריקנים ⁴ אך באופן בלתי נמנע ושגוי הם נתפסים כלבנים, עוצמתיים ועשירים. במקרה הטוב העוצמה והעושר נתפסים כתוצאה של ניצול הגזענות המערכתית, ובמקרה הרע כחלק מתאוריית קשר שלמה של לבנים חזקים הפועלים נגד קבוצות שמזלן לא שפר עליהן. תאוריית קשר שבמסגרתה יהודים מתעצמים ומתעשרים באמצעות דיכוי המקופחים? נשמע מוכר.

זו גם האידאולוגיה שהביאה אותנו למצב שבו מרצים במכללות אמריקניות חוגגים את טבח ה-7 באוקטובר ואומרים שהרצח, האונס, התקיפה והחטיפה של מאות ישראלים היו מעשה "מתמרץ" ⁵ [משמח" של "שחרור ו⁶ חיים של כבוד".

על אף הבעיות הברורות שהאידאולוגיה הציבה זה מכבר בפני יהודים, יש ארגונים שאימצו אותה

במהלך השנים. בתחילת 2023 פרסמה הליגה נגד השמצה מסמך שבו ציינה כי "כחלק מ-DEI, חיוני לטפל גם בחששות של יהודים". אסטרטגיות DEI צריכות לקחת בחשבון את הצרכים של עובדים יהודים "ללא קשר לתפיסה של מעמדם בחברה או בארגון", כתבה הליגה נגד השמצה. זאת אף על פי ש"תפיסה של מעמד בחברה או בארגון" היא בדיוק לב הרעיון של DEI. הליגה גם הדגישה את האמת ש"היהודים הם קהילה מגוונת ורב-גזעית", אבל במקום שזו תהיה נקודת הפתיחה להסבר מדוע אין היגיון במשבצות שלתוכן אידיאולוגיית DEI מבקשת להכניס אנשים, הליגה המשיכה ואימצה את מינוחי האידיאולוגיה כאשר דיברה על "הצטלבויות" (intersectionality).

אדם נויפלד, סגן נשיא בכיר בליגה נגד השמצה, אמר ל-*Jewish Insider* בדצמבר 2023 ללאחר התגובה בקמפוסים לטבח ב-7 באוקטובר והעדות של נשיאות האוניברסיטאות בקונגרס כי DEI הוא חלק מהפתרון לבעיית האנטישמיות בקמפוסים. כל שדרוש הוא לתקן אותה כדי שתכלול התייחסות לאנטישמיות. שרה קודין, מנהלת התחום האקדמי בוועד היהודי-אמריקני (AJC), ציינה באותו מאמר כי "אנו נוטים לא לנקוט גישות מעוררות מחלוקת, ככלל, בכל הנוגע ל-DEI... אנו מקווים שביכולתנו ליצור יוזמות שיפעלו בתוך המבנים של DEI". אף שמנכ"ל הליגה נגד השמצה, ג'ונתן גרינבלט, טען כי "הכישלון של מחלקות ה-DEI להגיב כעת למשבר ביעילות הוא כתב אישום ברור", נראה כי הארגון נותר מחויב לעבוד במסגרת DEI.

ברור שהגישה זו, שאומצה במשך שנים על ידי ארגונים יהודיים גדולים כמו הליגה נגד השמצה והוועד היהודי-אמריקני, כשלה. מנכ"לים לשעבר של הארגונים קראו לשים קץ ל-DEI, והכירו בכך שהאידיאולוגיה הזאת אנטישמית באופן מבני ובלתי הפיך. העיתונאית היהודייה-אמריקנית המשפיעה בארי וייס פתחה בקמפיין נגד DEI, באומרה שנטישת האידיאולוגיה הזו תסייע רבות בהפחתת האנטישמיות ובטיפול בתחלואים רבים אחרים בקמפוסים של האוניברסיטאות.

מוסדות יהודיים חייבים לדחות את DEI

ארגונים ומוסדות יהודיים, גופי ממשל ישראלים וארגוני חברה אזרחית, וכן כל מי שמתנגד לאנטישמיות, כולם חייבים לדחות את DEI. יש כמה צעדים מעשיים שניתן לנקוט אשר יקרבו אותנו לביטול DEI:

- **אי אפשר להביס את DEI בעזרת DEI:** "כלי האדון לעולם לא יפרקו את ביתו של האדון. הם אולי יאפשרו לנו לנצח אותו זמנית במשחק שלו, אבל הם לעולם לא יאפשרו לנו לחולל שינוי אמיתי". הציטוט הזה של הסופרת השחורה, הלסבית והפמיניסטית אודרי לורד על הפלת "הפטריארכיה הגזענית" קשור לכאורה הדוקות לאידיאולוגיית DEI - אבל זו גם תזכורת חשובה למתנגדי האידיאולוגיה.

ההכנסה של ההתייחסות לאנטישמיות לאידיאולוגיה מהותנית שאינה ליברלית נידונה לכישלון

משום שהיהודים אינם מתאימים להגדרות הפשטניות שלה. מאמץ כזה ממשיך להעניק לגיטימציה לאותם הרעיונות שבאמצעותם טופחה האנטישמיות במחוזות רבים של השמאל. יש להיזהר לא לעשות שימוש בשפה של DEI ובאידאולוגיה שעליה היא מושתתת.

ניתן להילחם באנטישמיות על ידי הצבעה על האמת, שלפיה היהודים אינם "לבנים" במובן האמריקני או האירופי של המילה, וכי הם עם ילידי בארץ ישראל. אפשר להתגאות בגיוון ובהצלחה של בני קבוצות מיעוט בחברה הישראלית, וטוב שיהודים מרקעים שונים מתגאים במוצאם ומחנכים אחרים על כך. עם זאת, היחס ליהודים אתיופים או מזרחיים כאילו איכשהו הם לגיטימיים יותר מאחיהם האשכנזים מעניק לבסוף אמינות לנרטיבים שקריים, ועושה יותר נזק מתועלת.

▪ התמקדו בהנחלת הגאווה בזהות היהודית כשלעצמה: יהודים הם לא רק אומה, לא רק דת, לא רק בני גזע לבן או "אנשים צבעוניים". יהודים הם יהודים, ויהודים הם בני עם אחד. האופי הייחודי של הזהות היהודית צריך להיות מקור לגאווה. מוסדות וארגונים יהודיים אינם צריכים לעוות את עצמם לצורות חדשות שמתאימות למשבצות שמקדמות אידאולוגיות כמו DEI. כאשר נלחמים באנטישמיות יש לשים את המסר והגישה הללו בראש סדר העדיפויות.

▪ **התנתקו ומשכו השקעות מ-DEI:** מלבד המסרים והמילים, ארגונים, גורמים רשמיים, פעילים, תורמים וכו' צריכים להרחיק את עצמם מכל זיקה ל-DEI או למוסדות שמשתמשים באידאולוגיה זו, בדיוק כשם שכל אדם בר-שכל לא היה מקשר את עצמו במכוון לגזענות.

כאשר ארגונים יהודיים מחפשים שותפים, או כאשר הממשלה מחפשת נותני שירותים, עליהם להצהיר בבירור שעקרונות DEI לא יוכלו בשום אופן להיות חלק מהתהליך.

נדבנים יהודים וקרנות יהודיות צריכים למשוך את השקעותיהם מארגונים שמקדמים או מיישמים DEI - איש קרנות ההון-סיכון ביל אקמן הוא דוגמה בולטת למדיניות כזו.

▪ **דחיית DEI לא צריכה לשים קץ לדין ודברים בין שחורים ליהודים:** הנקודה האחרונה היא שהניסיונות לחיבורים חיוביים עם הקהילה האפרו-אמריקנית צריכים להימשך, וארגונים קהילתיים יהודיים שמתגאים במאבקם בגזענות צריכים להמשיך לעשות זאת.

לקהילה היהודית האמריקנית יש היסטוריה ארוכה של שותפות עם אפרו-אמריקנים במטרה להיאבק בגזענות. האמונה העקרונית שלפיה אפליה נגד קבוצה אחת היא פתח לעוולות נגד כולם, שהניעה זה שנים ארוכות שיתוף פעולה בין יהודים לשחורים, היא סיבה טובה נוספת לזנוח את DEI.

חשוב להבהיר שהאקטיביזם ושיתוף הפעולה הללו נועדו לקדם את מה שמרטיין לותר קינג כינה

”אומה שבה [ילדים] לא יישפטו לפי צבע עורם אלא על פי אופיים”. יש מגוון של ארגונים, פעילים, סופרים והוגים אפרו-אמריקניים אשר מאמינים בכך, כולל כאלה שמציעים חלופות ללימודי DEI המקובלים.